

Навчально-науковий юридичний інститут
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет ім.В.Стефаника»

ДОГОВІР ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Івано-Франківськ, 20 березня 2020 р.).

Івано-Франківськ – 2020

Редакційна колегія:

Васильєва В. А. – директор навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Гейнц Р. М. – завідувач кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидат юридичних наук, доцент

Олійник О. С. – доцент кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидат юридичних наук, доцент

Гришко У. П. – викладач кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидат юридичних наук

Д28 Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 20 березня 2020 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. 125 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Договір як універсальна форма правового регулювання», яка відбулася 20 березня 2020 року на базі навчально-наукового юридичного інституту Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника», 2020

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ:

**«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»**

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila_596f00dda53cd.pdf (дата звернення: 16.03.2020) 2017_

13. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#n77> (дата звернення: 16.03.2020)

14. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465. URL: <file:///C:/Users/Andriy/Downloads/postanova-kmu-465.pdf> (дата звернення: 16.03.2020)

15. Що таке Pro Bono?: Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Хмельницькій області. URL: <https://khmelnytskyi.legalaid.gov.ua/ua/pro-bono/793-pro-bono> (дата звернення: 16.03.2020)

16. Про затвердження роз'яснення щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono): рішення Ради адвокатів України від 23 квітня 2016 року № 118. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-rau-118_5735a1d5d7a7a.pdf (дата звернення: 16.03.2020)

Парута Юлія Іванівна

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного права,
навчально-наукового юридичного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРУ ПРО СПЛАТУ ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ОБ'ЄДНАННІ

Нормативно-правове регулювання щодо сплати членських внесків вичерпується лише згадкою про них при характеристиці власності громадського об'єднання зі статусом юридичної особи (далі – громадському об'єднанні). Таким чином правові норми, які покликані регламентувати порядок та особливості сплати членських внесків у громадському об'єднанні, у ЗУ «Про громадські об'єднання» відсутні. Ця ситуація пов'язана із тим, що громадським об'єднанням надається значна свобода локальної правотворчості, а тому окремі питання щодо їх діяльності, зокрема і порядку сплати членських внесків, визначаються внутрішніми актами такої юридичної особи.

Традиційно порядок сплати членських внесків у громадському об'єднанні регулюється приписами статуту або ж спеціальним положенням щодо сплати членських внесків. Також основні засади сплати членських внесків можуть визначатися і в договорі, адже законодавство не містить заборони на укладення такого роду договорів. Нормативним підґрунтям можливості укладення

договору про сплату членських внесків є ст. 6 та 627 ЦК України, оскільки закріплений принцип свободи договору, як загальна засада цивільного законодавства, полягає в можливості для сторін укласти договори, як і передбачені, так і непередбачені актами цивільного законодавства. При цьому системний аналіз диспозитивних норм цивільного законодавства свідчить про можливість укладення договору, відмінного від нормативно закріплених конструкцій, але який відповідає вимогам розумності та справедливості [1].

Окрім того, на практиці вже є поодинокі випадки укладення відповідних договорів. Так, на інтернет просторах можна побачити Договір № 2017 / 16 - про членство та сплату членських внесків від 14 вересня 2017 року, який було укладено між громадською організацією «Канадсько-Українська Торгова Асоціація» та приватним підприємством Соло Іст. У зазначеному договорі визначено порядок сплати членських внесків, їх види та розміри, права і обов'язки сторін, строк дії договору, порядок розірвання договору [2]. А на сайті громадської організації «Всеукраїнська Спілка Ендодонтистів» міститься пропозиція укласти договір про членський внесок, і визначено предмет, та істотні умови цього договору [3]. Звісно, що практика укладення такого роду договорів не є усталеною, та їх кількість є незначною, однак можна висловити припущення, що з часом інтенсивність укладення цих договорів буде збільшуватися.

Позаяк укладення договорів про сплату членських внесків є відносно новою тенденцією, то закономірно, що виникають запитання щодо правової природи такого договору. З цього приводу слід проаналізувати напрацювання приватноправової науки. Так, Чепурнов О. В., досліджуючи членські внески як джерело формування майна благодійного товариства, указує на те, що тут має місце цивільний договір, який можна віднести до договору приєднання. Свої міркування автор обґрунтовує тим, що особа, визнаючи статутні цілі благодійного товариства, виявляє бажання приєднатися до нього та передати йому певне майно для виконання статутних завдань. Окрім того, він указує на те, що такого роду договір можна визнати двостороннім, оскільки, роблячи вступний або членський внесок, громадянин виражає власну волю приймати участь у діяльності благодійного товариства, а облікування внеску є свідченням того, що благодійне товариство готове визнати його в якості власного члена, тим самим визнати за ним права та закріпити обов'язки, які передбачені статутом даної благодійної юридичної особи [4, с. 14]. Дуже схожу до попередньої позиції висловлює Менджул М. В., але з прив'язкою до громадської організації, указуючи, що відносини, які виникають між фізичною особою та громадською організацією щодо сплати членських внесків, є цивільно-правовими, і має місце договір приєднання, оскільки особа, визнаючи статутну мету громадської організації, виявляє бажання приєднатися до неї та передати громадській організації певне майно (кошти) для виконання статутних цілей. Даний договір носить також двосторонній характер, так, як сплата членських внесків є підтвердженням бажання особи брати участь в діяльності громадської організації, а облік таких внесків свідчить, що громадська організація визнає особу як свого члена, тим самим визнаються взаємні права та обов'язки,

передбачені статутом громадської організації [5, с. 147]. Приєднуючись до вищенаведених тверджень, зазначаємо, що, дійсно, цей договір варто визнати договором приєднання, адже потенційний учасник громадського об'єднання погоджується на ті умови, які пропонує громадське об'єднання по сплаті членських внесків в цілому, і пристає на них.

Влучними є і доводи про двосторонній характер договору. При цьому може виникати питання стосовно того, які ж конкретно права мають учасники громадського об'єднання взамін на сплату членських внесків. Відповідаючи на нього, зауважимо, що учасник громадського об'єднання завжди набуває право участі у цьому об'єднанні. Проте, відповідні права можуть диференціюватися залежно від виду членського внеску. Наприклад, членство у громадській організації «Всеукраїнська Спілка Ендодонтистів» має три рівні: безкоштовний, він дає тільки право називатися членом спілки і доступ до непрофесійних розділів форуму, і, можливо, бібліотеки; другий - з щорічною оплатою 300 грн. членських внесків, надає всі можливості, зазначені вище та доступ до додаткових розділів форуму, статей, і іншої додаткової та спеціалізованої інформації; третій - з членськими внесками щорічно 10 000 грн., що дає право бути головою осередка спілки, проводити різні заходи спілки в своєму осередку, і отримувати повний юридичний захист [3]. Тобто права, які можуть виникати в учасника громадського об'єднання, залежать від виду об'єднання і виду членського внеску.

За загальним правилом сплата членських внесків у громадському об'єднанні є добровільною, а тому членські внески не можуть стягуватися в примусовому порядку. Проте, коли правовідносини щодо сплати членських внесків отримали свій вияв у формі укладення цивільно-правового договору, тоді це питання набуває іншого забарвлення. З цього приводу проаналізуємо судову практику. Так, громадська організація «Садівницьке товариство «Ельвіра» звернулося до суду з позовом про стягнення заборгованості за членськими та цільовими внесками в розмірі 94 865 грн., але йому було відмовлено з тієї причини, що передбачений статутом обов'язок зі сплати членських внесків не є зобов'язанням у розумінні ст. 509 ЦК України [6], а відтак ці внески не підлягають примусовому стягненню. Натомість Дарницький районний суд м. Києва задовольнив позов того ж таки товариства про стягнення заборгованості по сплаті членських та цільових внесків у сумі 30 400 грн., визнаючи обов'язок по сплаті внесків цивільно – правовим зобов'язанням [7]. На основі наведеного вище можна вести мову про те, що судова практика не відзначається єдністю при вирішенні питання щодо примусового стягнення членських внесків. На наше переконання, сплата членських внесків у громадському об'єднанні, за загальним правилом, є добровільною, а тому недопустимим є стягнення таких членських внесків у примусовому порядку. При цьому негативний наслідок, який може настати при несплаті відповідних членських внесків, полягає у виключенні із громадського об'єднання. Якщо ж між громадським об'єднанням та його учасником укладено договір про сплату членських внесків, то в цьому випадку обов'язок по сплаті членських внесків вправі визнаватися приватноправовим

зобов'язанням, і тільки тоді сплата членського внеску може стягуватися в примусовому порядку.

На підставі окресленого вище можна стверджувати, що правова конструкція договору про сплату членських внесків у громадському об'єднанні має право на існування, адже на практиці відповідні договори вже укладаються. Відносно правової природи цього договору, то, уважаємо, що він є двостороннім договором приєднання. Наполягаємо на тому, що стягнення членських внесків може здійснюватися у примусовому порядку лише у випадку укладення відповідного договору.

Список використаних джерел:

1. Гречко Марія Як укладати договори, яких немає в кодексах? Юридична газета online. № 41 (591). 10 жовтня 2017 року. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/yak-ukladati-dogovori-yakih-nemae-v-kodeksah.html>

2. Договір № 2017 / 16 - про членство та сплату членських внесків від 14 вересня 2017 року. URL: <http://www.solowest.ca/SoloEastAgreement.pdf>

3. Громадська організація «Всеукраїнська Спілка Ендодонтистів». Договір оферти. URL: <https://vse.in.ua/uk/dohovir-oferty>

4. Чепурнов В. О. Правовий статус благодійних установ та товариств за законодавством України. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. 21 с.

5. Менджул М. В. Громадські організації як суб'єкти цивільного права. : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 254 с.

6. Рішення Перемишлянського районного суду Львівської області від 11 червня 2013 року справа № 2/449/296/2013. URL: <http://pravoscope.com/act-rishennya-2-449-296-2013-savchak-a-v-11-06-2013-spori-shho-vinikayut-iz-dogovoriv-najmu-orendi-s>

7. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 21 травня 2013 року справа № 2-5229. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31406939>

Башиурин Наталія Ярославівна

*аспірант кафедри цивільного права,
асистент кафедри судочинства
навчально-наукового юридичного інституту,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

Питання інформації, як об'єкта цивільних прав, договірних інформаційних відносин, договорів у сфері науково-технічної діяльності та окремих договорів у сфері інтелектуальної власності були предметом наукових досліджень багатьох представників цивілістичної науки, зокрема, В. В. Луця, О. В. Кохановської,